

Asia: VM107:00/2019

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi valtiokonttorista annetun lain ja Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon palvelukeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Kysymykset

Huomionne analysointi- ja raportointipalveluihin ja siinä käytettäviin tietoihin liittyen:

Apulaisoikeusasiamies Pasi Pölönen esittää lausuntoaan seuraavan.

Esityksen tavoite kehittää valtionhallinnon johtamista keräämällä yhteen valtionhallinnossa kertynyttä tietoa sen analysoimiseksi valtionhallinnon toiminnan kehittämiseksi on hyvän hallinnon toteuttamisen kannalta positiivista. Apulaisoikeusasiamiehellä ei ole esityksen lähtökohtiin tai kerättävän tai analysoitavan tiedon linjauksiin pääosin huomautettavaa, kun tiedon kerääminen ja analysointi tapahtuu valtion viranomaisorganisaation puitteissa.

Hän kiinnitti kuitenkin huomiota yhtäältä kerättävän tiedon ja toisaalta tietojen toimittamiseen veloitettujen tahojen yksilöintiin.

”Lähdejärjestelmät sisältävät erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja vain hyvin vähäisessä määrin, esimerkiksi palkkatietojen yhteydessä ammattiyhdistysjäsenmaksutietojen osalta. Näitä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja ei siirretä analysointi- ja raportointipalveluihin. Lähdejärjestelmissä on myös julkisuuslain mukaisesti salassa pidettäviä tietoja, kuten tieto ulosottovelallisuuden olemisen syystä. Salassa pidettäviä tietoja voidaan käsitellä analysointialustalla, mutta niitä ei julkaista. Nimikirjan yksityiskohtaisia henkilötietoja, kuten esimerkiksi palvelussuhteiden historiatietoja tai tietoja rangaistuksista taikka ansio- tai kunniamerkeistä, ei siirretä analysointi- ja raportointipalveluihin” (s. 12)

Analysointi- ja raportointipalveluissa ei perustelujen mukaan (s. 14) käytetä julkista valtaa eikä hyödynnetä tietoja, jotka nauttivat perustuslain 10 §:ssä turvattua yksityiselämän ja luottamuksellisen viestin suojaa. Tiedot eivät sisällä terveydentilaan liittyviä diagnoositietoja. Turvakiellon piirissä olevien henkilöiden osoitetietoja tai tunnistellisia henkilötietoja ei käsitellä analysointi- ja raportointitoiminnassa. (s. 16) – Kohdassa 1.2.4 esitetty luettelo tiedoista ei luonnoksen mukaan ole tyhjentävä (s. 20).

Edellä mainitut sitaatit esitysluonnoksesta eivät anna kovin selvää kuvaa siitä, mitä kaikkia tietoja analysointi- ja raportointitarkoituksessa kerätään ja käsitellään. Lakiesityksessä ei ole suljettu luovutettavista tiedoista esimerkiksi julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 25 kohdan, ulosoton asiakkuutta koskevan 23 kohdan tai 31 kohdan perusteella salassa pidettäviä tietoja. Perustelujen valossa näyttää, että näistä henkilötiedoista osa on sellaisia, joita vain ei luovuteta (perustetta luovuttamatta jättämiselle ei ilmaista), osa sellaisia jotka luovutetaan mutta niitä ei käsitellä analysointi- ja raportointitoiminnassa ja osa sellaisia, joita käsitellään analysoinnissa, muttei julkaista.

Tietojen, joihin voi sisältyä myös tietosuojasetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, tarpeellisuus- tai välttämättömyyskriteerin täyttymisen arvioimiseksi olisi esitystä täsmennettävä. Näin siitä huolimatta, että luetteloa ei voikaan laatia tyhjentäväksi.

Perusteluissa kohdassa 1.2.4 todetaan (s. 13), että analysointi- ja raportointipalvelutoiminnan kohteena ei ole eduskunta eikä muun muassa eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia.

Ns. Palkeet-lain yksityiskohtaisten perustelujen mukaan 1 a §:ssä säädetään valtion talous- ja henkilöstöhallinnon rekisterien jaetusta rekisterinpidosta. Perusteluissa todetaan: ”Jaettu rekisterinpito ei kuitenkaan koskisi kaikkia palvelukeskuksen asiakkaita. Sen asiakkaina olevat muut kuin asiakkuuteen veloitettut toimijat olisivat edelleen rekisterinpitäjiä ja palvelukeskus olisi sopimusperusteinen tietojen käsittelijä. Muita kuin asiakkuuteen veloitettuja toimijoita ovat esimerkiksi Huoltovarmuuskeskus ja Suomen itsenäisyyden juhlarahasto Sitra.” Edelleen: ”Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon tietojen osalta palvelukeskus ja sen asiakkuuteen veloitettut valtion virasto-asiakkaat sekä tasavallan presidentin kanslia, eduskunta ja sen yhteydessä toimivat virastot olisivat yhteisrekisterinpitäjiä.” Lakiluonnoksen 1 a §:n 1 momentissa yhteisrekisterinpitäjäyys on nimenomaisesti mainittu mm. eduskunnan yhteydessä toimivien virastojen osalta. Palkeille on 1 b §:n 1 momentissa ehdotettu säädettäväksi oikeus kaikkiin edellä mainitussa lainkohdassa tarkoitettuihin asiakkaiden tietoihin analysointi- ja raportointitehtävän hoitamiseksi.

Tämä kirjaus lakiluonnoksessa on edellä mainittujen, muiden kuin Palkeiden asiakkuuteen veloitettujen tahojen, kuten eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian, osalta ristiriidassa perustelujen kanssa. Apulaisoikeusasiamies viittaa tältä osin myös eduskunnan kanslian lausuntoon.

Huomionne Valtiokonttoria koskevaan lakiin ehdotetuista muutoksista:

-

Huomionne palvelukeskusta koskevaan lakiin ehdotetuista muutoksista:

-

Huomionne rekisterinpitäjyydestä analysointi- ja raportointipalveluissa sekä yhteisrekisterinpitäjyydestä valtion talous- ja henkilöstöhallinnon tietojen osalta:

-

Muut huomiot:

Muita huomioitane aiheeseen liittyen:

-

Mäkinen Tiina
Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia